

EDİP CANSEVER'İN ŞİİRLERİNDE YAŞAM MÜCADELESİ

النضال من أجل الحياة في أشعار أديب جان سفر

م.د. احسان هادي احمد الدليمي
وزارة التربية / مديرية تربية الأنبار / مكلف معاون عميد كلية التربية المفتوحة
البريد الإلكتروني: ihsaneldeleymi@gmail.com
رقم الهاتف: 009647740545458

Yard. Doç. Dr. İhsan Hadi Ahmed
Milli Eğitim Bakanlığı Anbar Eğitim Müdürlüğü
Açıköğretim Fakültesi Dekan Yardımcısı
E-posta : ihsaneldeleymi@gmail.com
WhatsApp numarası : 009647740545458

ÖZET

Tam adı Ömer Edip CANSEVER olan şair, 8 Ağustos 1928 yılında İstanbul'da dünyaya geldi. 57 yıllık ömrüne çok sayıda önemli eser sığdırmıştır. Daha çok şair kimliği ile tanınsa da roman, hikaye ve söyleşi gibi edebiyatın çeşitli dallarında eserler vermiştir. 20. yüzyılın en önemli şairlerinden biri olan Edip CANSEVER, 28 Mayıs 1986 tarihinde memleketi İstanbul'da vefat etti. Mezarı, İstanbul'da bulunan Aşiyen Mezarlığındadır.

İnsanoğlu, dünya hayatında çeşitli işlerde çalışır ve günlük rızkını arar. Bu durum, bazıları için oldukça kolay olurken, bazıları için ise oldukça zordur. Toplum içindeki sınıfsal farklılık, yaşam mücadelesinin de farklı farklı olmasına sebep olur. Hayatı idame ettirmek için çaba harcamak manasına gelen yaşam mücadelesi, özellikle şairlerin dikkatini çekmiştir. Toplumun problemlerini işleyen şairlerin çoğu, bu konuda şiirler yazmıştır. Zengin-fakir ayrımında zengin, neredeyse hiç yaşam mücadelesi vermez. Hazır olanla veya mirasla geçinir. Bununla beraber fakir, yoğun bir n. çaba sarf etmek suretiyle, yaşam mücadelesi vermektedir. Verilen çabanın karşılığı olan ücreti tam anlamıyla alamayan kişilerin sessizlik ve boyun eğme durumu, şiirlere konu olmuştur. Bu ve buna benzer pek çok açıdan bu durum incelenebilir. Toplumsal bir olgu olan yaşam mücadelesi, büyük Türk Şairi Edip CANSEVER'in, şiirlerinde sıklıkla incelediği bir konudur. Bu durumu pek çok açıdan ele almakta, ve çeşitli açılardan bu durumu değerlendirmektedir.

Çalışmamıza, bu kapsamlı özet ile başlıyoruz. Ardından 20. yüzyılın en önemli şairlerinden biri olan Edip CANSEVER'in yaşamı, edebi yönü ve yapıtları incelenecektir. Ardından yaşam mücadelesi hakkında geniş bir izahat verildikten sonra, Edip CANSEVER'in şiirlerinde yaşam mücadelesi incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Edip Cansever, Şiir, Şair, Yaşam Mücadelesi, Yaşam, Mücadele, Hayat, Hayat Telaşı, Ekmek Parası, Geçim, Geçim Derdi, Yaşam Kavgası, Dünya Hayatı, Edebiyat, Yorum ve Düşünce, Anlam, Duygu ve Hissiyat.

ملخص

ولد الشاعر يوم 8 آب من عام 1928 في مدينة اسطنبول التركية. اسمه الكامل (عمر اديب جان سفر). وكان الشاعر قد جمع العديد من الأعمال المهمة في حياته التي استمرت 57 عامًا. على الرغم من أنه معروف في الغالب بهويته الشعرية ، إلا أنه أنتج أعمالاً في مختلف فروع الأدب مثل الروايات والقصص وعلم المنطق . توفي الشاعر عمر اديب ، الذي يعد احد أهم شعراء القرن العشرين ، في يوم 28 ايار 1986 في مسقط رأسه. وقد وراه الثرى في مقبرة أشيان الواقعة في مدينة اسطنبول. يعمل الانسان في وظائف مختلفة في حياته اليومية سعياً منه للحصول على القوت اليومي . منها ما قد تكون اعمال سهلة للغاية بالنسبة للبعض من الناس ، ومنها ما هي في غاية الصعوبة بالنسبة لanas آخرين. هذه الاختلافات الطبقيّة في المجتمع تجعل النضال من أجل الحياة مختلفاً. إن الكفاح من أجل الحياة ، والذي يعني بذل جهد للحفاظ على الحياة ، هو ما جذب انتباه الشعراء على وجه الخصوص.

وقد كتبت معظم الشعراء الذين يتعاملون مع مشكلات المجتمع قصائد كثيرة في هذا الموضوع. وإذا ما معنا النظر بمسألة التمييز الطبقي بين الأغنياء والفقراء ، نرى ان طبقة الأغنياء لا يكافحون من أجل البقاء. فهم يعيشون برخاء مما يمتلكون او ما يحصلون عليه من ورث او ما الى ذلك. وفي المقابل، نرى ان الفقراء يكافحون من أجل البقاء على قيد الحياة من خلال بذل جهود مكثفة. كان موضوع الصمت وحالة الخضوع للأشخاص الذين لم يتمكنوا من الحصول على تعويض كامل عن الجهد المبذول هو موضوعاً لقصائده. يتضح هذا جلياً عند مراجعة اشعاره ، هذا بالاضافة للعديد من الجوانب المماثلة الأخرى لمثل هذه الحالة. يمكننا القول ان من بين الظواهر الاجتماعية العديدة ، ظاهرة النضال من أجل الحياة ، هو ما تناوله شاعرنا التركي عمر اديب جان سفر كثيراً في قصائده. حيث إنه يتعامل مع هذا الموضوع من عدة زوايا ويقيمه من زوايا مختلفة.

الدراسة تتضمن ما تم سرده من موضوعات تخص ظاهرة النضال من اجل الحياة. وتطرق البحث ايضاً ، الى نبذة عن حياة واعمال الشاعر الأدبية والذي يعد احد أهم شعراء القرن العشرين. ومن ثم سنتطرق لشرح اكثر شمولاً لموضوع النضال من أجل الحياة.

الكلمات المفتاحية: اديب جان سفر، الشعر، الشاعر، النضال من أجل الحياة ، الحياة، النضال، الحياة، الصخب من أجل الحياة ، الخبز ، سبل العيش ، مشاكل الحياة، الحياة العالمية ، الأدب، التفسير والفكر، المعنى ، العاطفة والشعور.

Giriş

Edip CANSEVER, hayatı, edebi kişiliği ve eserleri:

Tam adı Ömer Edip CANSEVER olan Edip CANSEVER, 8 Ağustos 1928 tarihinde İstanbul'da dünyaya geldi. İstanbul'da Fatih adıyla bilinen ilçenin Soğanağa semtinde 4 çocuklu bir ailenin üçüncü çocuğu olarak dünyaya geldi. Annesi ve babası, aslen Çankırı ilinden İstanbul'a göçmüş bir çifttir.

İlkokul eğitimini, İstanbul'da tamamladı. 56'ncı İlkokul adlı bu okuldan mezun oldu. Babası, askeriyede görevli bir çavuştur. Askerlikten emekli olduktan sonra, tüccarlık yapmaya başlamıştır. (*ULUIRMAK, 2016: 23*). İlkokulu bitirdikten sonra, lise eğitimi için memleketi İstanbul'da bulunan İstanbul Erkek Lisesinde eğitim gördü. Aynı zamanda Yüksek Ticaret Okulunda okudu. Bu süre zarfında, babasının yanında çalışmak suretiyle, ticareti öğrendi. 1947 senesinde Mefharet Hanım adındaki bir kadınla evlendi. Ömer ve Nuran adını verdikleri 2 çocukları oldu. (*ÖCAL, 2013: 34*)

1950 senesinde, vatani borcu olan askerliğini tamamladı. Askerlik bittikten sonra memleketi İstanbul'a döndü ve babasından öğrendiği ticaret ile, İstanbul'da tüccarlık yapmaya, sair eşyalar satmaya başladı. Ne yazık ki, ticaret yaptığı dükkanı, meydana gelen bir yangın sebebiyle hasar gördü. Bunun üzerine bir arkadaşıyla ortak dükkan açtılar. Arkadaşı, müşterilerle muhatap oluyor, Edip CANSEVER ise şiir yazıp edebiyat sahasına giriş yapıyordu. Bu dükkanda tam 30 yıl çalıştı. Bu süre zarfında 9 adet şiir kitabı yayınlandı. (*CANSEVER, 1998: 72*)

Siyasetle de içli dışlı olan Edip CANSEVER, Türkiye İşçi Partisi üyesi idi. Fakat daha sonra siyaseti bıraktı. (*DİRLİKİYAPAN, 2009: 116*) 1975 senesine kadar ticaretle uğraştığı dükkanı, 1975 yılında elden çıkardı. Emekli oldu ve Türkiye'nin Akdeniz bölgesine düzenli aralıklarla seyahatler düzenledi. 1986 senesinde Muğla'nın Bodrum ilçesinde ikamet etmeye başladı. Çok uzun sürmeden İstanbul'a gelmek zorunda kaldı. Çünkü beyninde sağlık sorunları başladı. Çok geçmeden kaldırıldığı hastanede hayatını kaybetti. 28 Mayıs 1986 tarihinde, henüz genç sayılacak bir yaşta, 57 yaşında vefat etti. Mezarı, İstanbul'da Aşiyen Mezarlığındadır.

Edip CANSEVER, çocukluğundan beri şiir yazmak istiyordu. Bu yüzden her bulduğu dergiyi okuyordu. İstanbul Erkek Lisesi'nde okuduğu zaman zarfında iyice şiire alıştı. Henüz lise yıllarında çok büyük bir şiir birikimi elde etti. Çeşitli kitabevi ve yayınevlerine ziyaret ediyor, tüm şiir sahasını inceliyordu. Yalnızca Türk Edebiyatı değil, aynı zamanda dünya edebiyatının kaynaklarını da ilgiyle takip etti. Şiirlerinde görülen batı etkisi, o dönemlerde tanıştığı Batı Edebiyatının bir tezahürüdür.

İlk şiirini lise çağında, henüz 16 yaşında yazdı. İstanbul isimli dergide yayınlanan bu şiir, Edip CANSEVER'in ilk yayınlanmış şiiridir. Bunun ardından hız kesmeden çeşitli dergilerde şiirler yayınladı. Yücel Dergisi, Fikirler Dergisi, Edebiyat Dünyası Dergisi ve Kaynak isimli dergilerde yayınlanan şiirleri, daha sonra bir kitap halinde yayınlandı. Gençlik dönemine ait bu şiirler, İkinci Üstü ismini verdiği kitapta bir araya getirildi. Bu kitabın genel konusu, gençliğin verdiği heyecan ve etkileri üzerine idi.

1951 yılında, bir dergi çıkardı. Kendi emekleriyle çıkardığı bu derginin adı Nokta idi. Bu dergi vesilesiyle henüz toy olan birçok şairle tanıştı. Kendisi de bu dergide şiirler yayınladı. 1958 yılında yayınladığı Dirlik Düzenlik isimli şiir kitabı, bu dönemde yayınladığı şiirlerden oluşmaktadır. Bu kitapta, şiirlerinde daha çok. az kelimeyle çok şey ifade etme durumu vardır. Daha sonra 1957 yılında yayınladığı Yerçekimli Karanfil isimli şiir kitabı ile, kendine has üslubu ve tarzını ortaya koydu. Tüm edebiyat çevresinde tanındı. Türk Edebiyatındaki akımlardan biri olan İkinci Yeni akımından istifade etti.

İlerleyen zamanlarda, şiire bakış açısı değişti. Sevinç, mutluluk ve huzur konulu şiirler yerine artık toplumsal sıkıntılar, bunalım ve keder ön plana çıktı. Eleştirel şiirler yazmaya başladı. Tiyatral argümanları şiirlerinde kullanmaya başladı. Bu ise edip CANSEVER'in en ayrıcalıklı özelliklerinden biridir. Nerde Antigone, Tragedyalar ve Çağrılmayan Yakup isimli eserleri, tiyatral değer taşıyan eşsiz güzellikte eserlerdir. Şiirleri kapalı, anlaşılması zor olsa da, gerçekçidir. Bu gerçeklik, İkinci Yeni Akımına uymasa da, yine de Edip CANSEVER, İkinci Yeni akımından sayılmaktadır.

Yenilik, Pazar Postası ve Yeni Dergi gibi dönemin en meşhur sanat ve edebiyat dergilerinde yayın yapmaya devam etti. Şiirleri ve eserleri birbiriyle tutarlı, anlamlı, çelişkisiz ve oldukça özgündür. Yazmayı hiçbir zaman bırakmadı. 16 yaşındayken başladığı yayın hayatına, ömrünün sonuna kadar devam etti. Bu verimlilik sayesinde her zaman dikkat çekmeyi ve şöhretine şöhret katmayı başardı.

Ölümünden sonra da, bazı şiirleri derlenmek suretiyle kitap haline getirildi. Fakat Edip CANSEVER yaşarken yayınladığı son şiir kitabının adı, Oteller Kenti'dir. Gül Dönüyor Avucumda isimli kitap ise, onun ölümünden sonra yayınlarının derlendiği bir kitaptır. 2005'te Yapı Kredi Yayınları tarafından Sonrası Kalır isimli 2 cilt eserde tüm şiirleri yayınlandı. Mehmet Can DOĞAN isimli edebiyatçı tarafından yayınlanmamış şiirleri derlendi. 2009 yılında yayınlanan bu derleme kitabın ismi ise, Öncesi Kalır idi.

Eserleri:

Şiir: İkinci Üstü (1947), Dirlik Düzenlik (1954), Yerçekimli Karanfil (1957), Umutsuzlar Parkı (1958), Petrol (1959), Nerde Antigone (1961), Tragedyalar (1964), Çağrılmayan Yakup (1966), Kirli Ağustos (1970), Sonrası Kalır (1974), Ben Ruhi Bey Nasılım (1976), Sevda ile Sevgi (1977), Şairin Seyir Defteri (1980), Yeniden (1981), Bezik Oynayan Kadınlar (1982), İlkyaz Şikayetçileri (1984), Oteller Kenti (1985), Sonrası Kalır I, Bütün Şiirleri (2005-ölümünden sonra), Sonrası Kalır II, Bütün Şiirleri (2005- ölümünden sonra), Gelmiş Bulundum (2008- ölümünden sonra).

Hikaye - roman: Gül Dönüyor Avucumda (Ölümünden sonra, 1987), Şiiri Şiirle Ölçmek: Şiir Üzerine Yazılar, Söyleşiler, Soruşturmalar. (2009- Hazırlayan: Devrim Dirlikyapan. Yapı Kredi Yayınları)

Yaşam Mücadelesi nedir?

"Yaşamak ve geçinmek için harcanan emeklerin bütünü, hayat kavgası, yaşam kavgası." (GÜNCEL TÜRKÇE SÖZLÜK VE YAZIM KILAVUZU, *Hayat Mücadelesi MADDESİ*)

Görüldüğü üzere Güncel Türkçe Sözlük ve Yazım Kılavuzu, yaşam mücadelesi ile aynı anlama gelen hayat mücadelesi kavramını bu şekilde izah etmiştir. Esasında yaşam mücadelesinin birçok karşılığı vardır. Hayat mücadelesi, hayat telaşı, yaşam telaşı, hayat kavgası, yaşam kavgası gibi. Tüm bunlar isim tamlamasıdır. İsim tamlamaları, tamlayan ve tamlanan olmak üzere en az iki kelimedenden meydana gelir. Esasında bahsettiğimiz üzere bir isim tamlaması olsa da, Türk Halkı arasında öylesine yaygın kullanılmıştır ki, sanki tek kelimelik bir kavram gibidir.

Bununla beraber yaşam Türkçe; mücadele ise Arapça kökenli bir kelimedir. Türk dilinde Arapça kökenli kelimelerin oldukça yaygın olarak kullanıldığını biliyoruz. Burada ise

oldukça önemli olan bu tamlamanın Arapça bir kelime ile kullanıldığı ve Türklerin sıklıkla kullandığı bir kavrama kaynaklık ettiği görülmektedir.

Harcanan emeklerin bütünü şeklinde karşımıza çıkan yaşam mücadelesi, kadın erkek fark etmeksizin tüm insanların az ya da çok vermesi gereken bir emeğin karşılığıdır. İnsan, yaşamı boyunca geçime muhtaçtır. Bu sayede aç karnını doyurur, mülk sahibi olur ve çocuklarına miras bırakır. Dünya hayatının geçici olduğu, elbet bir gün son bulacağı gerçeği göz önünde bulundurulduğunda, farklı yaklaşımlar ortaya çıkar. Biz bu çalışmamızda, bu yaklaşımlardan ziyade, hayat mücadelesinin inceliklerine odaklanacağız. Odak noktası insan olan bu kavram, yine insanın yaşamı boyunca gerçekleştirdiği çabaların tamamını kapsamaktadır.

İnsanlar, dünyaya zengin, fakir veya orta halli olarak gelirler. Bu tamamen şans işidir. Kimse doğmadan önce anne ve babasını seçemez. Dolayısıyla maddi ve manevi olanakların farkına varmadan, sosyal ve kültürel çevrelerden habersiz, elinde olmayan ve takat yetiremeyeceği bir konumda dünya hayatına gözlerini açar. Bu sebeple bazı insanlar, anne ve babasının sağladığı lüks içerisinde büyürken, bazıları daha küçük yaşlardan itibaren yaşam mücadelesi vermeye mecburdur.

Esasında toplumsal bir statü farkı gibi gözüke de, hiçbir insanın bunda bir dahli olmadığı için, hiçbir insan suçlanamaz. Bu tarz durumlarda, genellikle kişi ya kaderine boyun eğip hayatın ona sunduğu ile yetinir, ya da bu durumdan rahatsız olup isyan noktasına varır. Bu isyan, kişinin kişiye isyanı şeklinde olabileceği gibi, kişinin Tanrı'ya olan isyanı da olabilir. Her iki durumda da, özellikle fakir statüde dünyaya gelen insanların yapabileceği tek bir şey vardır, hayat mücadelesine atılmak. İnsan, elinin emeğini, bileğinin gücünü kullanarak, veya fikirsel birikimini kullanarak ekmek parası olarak tabir edilen mücadelenin içinde bulur kendini.

Bu sınıfsal eşitsizlik, oldukça açıktır. Toplumun her kesimini ilgilendiren bu durum, aynı zamanda eleştirel yaklaşımların odağıdır. Yaşam mücadelesi, tarih boyunca şiirlere, şarkılara ve sair ürünlere konu olmuştur. Bu durumu daha çok sınıfsal eşitsizlik özelinde değerlendiren halk, yaşam mücadelesinin bu yönüne vurgu yapmıştır. Bu durum en çok da şairlerin dikkatini çekmiştir. Şiir, mana derinliği olan, amacı ve şekli olan bir edebi sanat türüdür. Şairler ise bu türün üreticileridir. Halktan kopuk bir şair düşünülemez. Bilakis bizzat halk içinde halk için yazar. Halkın sorunları, şairlerin beslenme kaynağıdır. Halkın dili olmak üzere çaba gösteren şairler, yaşam mücadelesi eserlerinde işlemişlerdir. Bu durum, onlarda doğal olarak ortaya çıkar.

Bahsi geçen şairlerden biri de 20. yüzyılın en önemli şairlerinden biri olan Edip CANSEVER'dir. Esasında tüm şairlerin bu konuda yazıp çizdiğini belirtmiştik. Çünkü Geçim derdi, bizzat halkın sorunudur. Şairler ise, halkın sesidir. Bu hususta sesi en gür çıkan şairlerin başında, Edip CANSEVER gelmektedir. Toplum Kurallarına yaklaşımı oldukça alaycıdır ve sevmez (*KARABULUT, 2011: 149*)

Edip CANSEVER'in şiirleri, tarih boyunca ve hatta kendi bizzat yaşyorken bile pek çok açıdan incelenmiştir. Ölümünün ardından yıllar geçmesine rağmen, şöhretinden bir şey kaybetmeyen şair, bu şöhreti halkına borçludur. Halk içinde bulunan eleştirmen, yazar, şair ve sair edebiyatçılar, onun eşsiz güzellikteki şiirlerini çok farklı açılardan incelemiştir. Fakat söz konusu yaşam mücadelesi olunca, bu konuya temas edilmemiş olduğu açıktır. Biz bu çalışmamızda, bu boşluğu doldurmak gayretinde olacağız. Çalışmamızda bu konuyu seçmemizin temel sebebi budur.

İkinci Yeni Akımının kuyumcu şairi olarak da bilinen (*KORKMAZ 2009: 290*) Edip CANSEVER'in yaşamı, edebi yönü ve yapıtları hakkında yeterli bilgi sunduğumuz kanaatindeyiz. Özellikle edebi yönünün anlaşılmasındaki maksadımız hasıl olduğuna göre, onun edebi anlayışını dikkate alarak şiirlerinde yaşam mücadelesine bakalım. Bunu yaparken

alıntılayacağımız şiirleri, Edip CANSEVER'in gençlik dönemine ait olan ve en önemli şiir kitabı olan Yerçekimli Karanfil isimindeki şiir kitabından yapacağımızı belirtmek isteriz.

Edip Cansever'in şiirlerinde yaşam mücadelesi:

Toplumsal bir olgu olan yaşam mücadelesi, büyük Türk Şairi Edip CANSEVER'in, şiirlerinde sıklıkla incelediği bir konudur. Bu durumu pek çok açıdan ele almakta, ve çeşitli açılardan bu durumu değerlendirmektedir.

20. Yüzyıl Türk Edebiyatının en önemli şairlerinden biri olan Edip CANSEVER, şiirlerinde oldukça yoğun anlatılar yapmıştır. Toplumun problemlerini şiddetle eleştirir ve asla susmaz. (ONARAN, 2002: 55) Sadelik ve yoğunluk, şiirlerinin karakterini oluşturur. Dolayısıyla bizzat yaşam mücadelesi kavramı içinde geçerse de, mana derinliği yönünden yaşam mücadelesine atıf yapan şiirlerini de göreceğiz.

İlk olarak Edip CANSEVER'in **EY** isimli şiirinin bir kısmına bakalım:

*"Sen usul, ben yavaş, kime yaraşır bu sessizlik?
Kim biner bu gemiye
İnsandan kıyıları yapılırken
Yetmez mi
Dalgası vursundu azıcık gözlerimize
Gözlerin gözlerime;
Siz bak ey!"* (CANSEVER, 2021: 10)

Sevgiliye yazıldığı aşık olan bu şiirin, mana derinliği oldukça fazladır. Beraberinde yaşam mücadelesine dair alaycı bir tavır söz konusudur. İlk dizede yavaş olmanın kimseye fayda vermeyeceği, aksine hızlıca hayat telaşına katılmanın öncelenmesi söz konusudur. İnsandan kıyıları olan bir liman, insanların yaşam mücadelesi uğruna kendilerine verdikleri eziyeti, ağır şartlarda çalışmanın verdiği yorgunluğu tarif etmektedir.

Nitekim aynı şiirin ilerleyen kısımlarında, her ne olursa olsun yaşam mücadelesine bu kadar girmenin yanlış olduğu, yine alaycı bir üslupla dile getirilmektedir:

*"Benim bu çok elli, bu çok gözlü delişmen
Çok bildim sana yaraşır olmayı günlerce
Şunu sevdim, şuna özendim,
Şununla yetindim sonunda
Ben miyim şimdi nerede?
Ben çok ey!"* (CANSEVER, 2021: 11)

Burada dikkat edilmesi gereken kısım, özellikle 3,4 ve beşinci dizelerdir. Burada şair, hayat mücadelesini, şunu sevdim, şuna özendim gibi kalıp ifadelerle dile getirmektedir. Neticesinde ise *ben miyim şimdi nerde?* deyip, aslında hepsinin geçici olduğu vurgusu yapılmaktadır. Bu sebeple ekmek parası adı altında kişinin kendisine verdiği eziyeti eleştirel bir dille aktarmaktadır. Neticesinde, nerede olduğunu dahi bilmeyen bir insan modeli karşımıza çıkmaktadır.

Edip CANSEVER'in şiir anlayışını göz önünde bulundurarak, AAAA isimli şiirinin bir kısmına, konumuz bağlamında bakalım:

*"Şaşırdım, yokladım kendimi iyice
Bir çağ mı değiştik sabah sabah ne?"*

Artık ölüm insanlardan olmuyor.." (CANSEVER, 2021: 13)

Bu kısımda, ölümün insanlardan olmaması, metaya ve mülke verilen aşırı değer in hicivsel olarak anlatılmasıdır. Değerli olan insandır. Değer verilmesi gereken insandır. Hiçbir insan eziyeti hak etmez. Fakat yine de insan, kendi kutsallığını bir kenara bırakıp hayat mücadelesi adı altında yoğun eziyetlere girer ve sonunda mülkün kulu olur. Bir çağ değişmek tabiri, insanların artık kendileri yerine mülkü öncelikle manasına gelir. Artık ölümün insanlardan olmaması ise, şu şekilde izah edilebilir:

İnsan ölümü, trajik bir olaydır. Çünkü insan değerlidir. Örneğin bir karıncanın yanlışlıkla ezilmesi neticesinde ölümüne sebep olmak, kişiyi çok üzmez. Elbette her canlı değerlidir fakat karınca örneğinde olduğu gibi bazen kişi ölümleri umursamaz. İnsan asla böyle değildir ve olmamalıdır. Fakat bazı değerler, İnsan değerinin üstüne çıkınca, insan değerini kaybeder. Yaşam mücadelesi verirken kişinin kendi saygınlığını yitirmesi, kazanacağı parayı kendi sağlığından daha değerli görmesi, kişinin manevi çöküşüdür. Bu çöküşü isteyen insan ise, değersizdir. Değersiz şeylerin ölümüne pek aldırış edilmez. Şiirin son kısmında artık insan o kadar değersiz olmuştur ki, ölüp ölmediği önemli değildir. Fakat onun yerine örneğin değerli bir vazunun kırılması, daha çok üzülecek bir şeydir. Çünkü insan, kendi değerini, eşyaya vermiştir.

Edip CANSEVER, YANGIN ismini verdiği meşhur şiirin bir kısmında, konumuz bağlamında şunları söylemektedir:

*"Sizi görmüyor muyum dikkat!
Trenlere çikolata yediriyorum
Bunu her zaman yapıyorum akılla oynamak yani
Öyle trenler var ki, insanı şımartıyor;
Çıkıp kuruluyorum pencere kenarına
Gel keyfim gel*

*Gidip duruyorum böylece, adımlı bileceksiniz; çok ülkeli adam
Üstelik daha kalkma saatleri gelmeden trenlerin..." (CANSEVER, 2021: 18)*

YANGIN isimli bu muhteşem şiirin alıntılıadığımız kısmında, yaşam mücadelesi geri plana atılmış, aksine bohem ve savurganlık ön plana çıkarılmıştır. Trenlere çikolata yedirmek tabiri, boş işlerle uğraşmak manasına gelir. Akılla oynamak ise, oturduğu yerden yalnızca hayalin peşinde koşmak manasına gelir. Pencere kenarına çıkıp kurulduktan sonra keyif almak, yaşam mücadelesinin umursanmadığı gerçeğini yansıtır.

Burada Edip CANSEVER'in yaptığı bir hiciv midir yoksa gerçekten bazen umursamaz olmayı mı savunuyor bilemeyiz. Yalnızca şunu söyleyebiliriz ki, yaşam mücadelesinde orta yol şarttır. Daha önce bahsi geçen şiirlerde tamamen yaşam mücadelesine kendini kaptırmak var idi. Burada tam tersini görüyoruz. Bu tezatlık, şairin mecaz kullanımını gösterir. Her iki durumda da orta yollu bir yaşam mücadelesi vermenin önemi vurgulanmaktadır diyebiliriz.

Söz konusu yaşam mücadelesi olunca, Edip CANSEVER'in en güzel şiirlerinden biri olan GÜNEŞİN YAZDIĞI isimli şiirden bahsetmek lazım gelir. Şiirin ilgili kısmında, konumuza dair çok dikkat çekici bir ayrıntı vardır:

*"Saçlarla gözleri kesiyoruz makaslar konusunda
Ayağa kalkıyoruz ayağa gece gündüz
Her elde bir gökyüzü var ağlayacağımız geliyor bir türlü
Çocuklar bekleme yapıları gibi sokaklarda
Biz ki çok alımlı bir balkonlu olan
Sarkarak dışarıya*

*Bunca olanlara bakar gibisine belki
İnsanda bir türkü var onu çıkarıyoruz." (CANSEVER, 2021: 27)*

GÜNEŞİN YAZDIĞI isimli bu şiirde, insan hayatı, oldukça farklı yönleriyle ele alınmaktadır. Alıntıladığımız bu kısımda ise, yaşam mücadelesine yapılan vurgu, konumuz açısından önemlidir. Gece gündüz ayağa kalkıyoruz derken, yaşam mücadelesinin hiç bitmeyen ve insanı çepeçevre kuşatan bir kavram olduğu vurgulanmaktadır. Her elde bir gökyüzünün olması, herkesin yaşam mücadelesinde aşırı istekleri olduğu ve bu doğrultuda emek sarf ettiği anlamı çıkar. Bu ise şaire göre yanlıştır. Çünkü bir sonraki dizede, çocukların sokaklarda bekleme yapıları gibi öylece kaldığı söylenmektedir. Bu ise, anne babaların, yaşam mücadelesinden dolayı çocuklarına vakit ayırmadığı gerçeğini yansıtır. Biz ki diye başlayan ve alıntının sonuna kadar devam eden kısımda ise, büyük ihtimalle şairlerden bahsetmektedir. Şairlerin gözlemci olduğu, balkondan sarkarak toplumu inceleyen kişiler metaforu ile anlatılmaktadır. Edip CANSEVER'in gördüğü manzara ise, yaşam mücadelesi adı altında gece gündüz çalışan ebeveynler ve ihmal edilmiş çocuklardır. Yaşam mücadelesine bu kadar kapılıp gitmek, şairleri ve çocukları üzmektedir.

Son olarak, Edip CANSEVER'in en duygusal şiirlerinden biri olan UYANINCA ÇOCUK OLMAK isimli şiirin, konumuz bağlamında önemli olan kısmına bakalım:

*"Armut ağacı! İyi sabahlar! Sana bakınca yüzüm değişti!
Bütün gün çalışıyorum en kötü iş yerlerinde
Yorulup bunalınca o hep sana bakmayı deniyorum
Birden çarşığı gösteriyor dallarının inceliği" (CANSEVER, 2021: 57)*

Bu şiirde her sabah kalkıp yaşam mücadelesi veren, işe gidip çalışmak zorunda kalan bir insanın hikayesi anlatılır. İlk dizede, sabah uyanan kişi, bir armut ağacı ile konuşmaktadır. Armut ağacına, en kötü iş yerlerinde çalışmak mecburiyetini anlatır. Kişi, sevdiği kişiye dertlerini anlatır, rahatlar. Armut ağacıyla konuşmak ise, iki sonuç çıkarır. Ya kişi oldukça yalnızdır ve konuşacak kimsesi yoktur, ya da birileri varsa bile derdinden anlamaz. Bu tür durumlarda kişi derdini anlatmak ister. Burada armut ağacıyla konuşmakta çare bulmuştur. Onun derdi, kötü iş yerlerinde çalışmak zorunda oluşudur.

Buradan konumuza ilişkin çıkarılacak en doğru sonuç şudur: yaşam mücadelesi, kişiyi oldukça zorlar. Mecbur bırakır. Hele bir de toplumun orta halli veya fakir tarafında ise. Bu durumda sabredip, gereken yaşam mücadelesini vermelidir. Üçüncü dizede, yorulup bunalınca armut ağacına bakmayı denemektedir. O halde kişi, yaşam mücadelesinde yorulunca, kendisini teskin edecek sebepler bulmalı. Kişiyi avutup sabrına sebep olacak sebepler bulmalı. Bu sayede bir nebze de olsa, kişi müreffeh olacak ve isyana düşmeyecektir. Dallarının inceliğinden çarşığı görmesi, işi bitirince çarşılarında gezeceğine dair bir vurgu olabilir. Yaşam mücadelesi verirken elbet biteceği belki insan zihnine gelmeyebilir. Fakat bu kişinin yaptığı gibi bir armut ağacının dalında çarşığı hissetmek, yaşam mücadelesi veren tüm emekçilere, Edip CANSEVER'in armağan ettiği bir metoddur.

SONUÇ

Tam adı Ömer Edip CANSEVER olan şair, 8 Ağustos 1928 yılında İstanbul'da dünyaya geldi. 57 yıllık ömrüne çok sayıda önemli eser sığdırmıştır. Daha çok şair kimliği ile tanınsa da roman, hikaye ve söyleşi gibi edebiyatın çeşitli dallarında eserler vermiştir. 20. yüzyılın en önemli şairlerinden biri olan Edip CANSEVER, 28 Mayıs 1986 tarihinde memleketi İstanbul'da vefat etti. Mezarı, İstanbul'da bulunan Aşiyen Mezarlığındadır.

Harcanan emeklerin bütünü şeklinde karşımıza çıkan yaşam mücadelesi, kadın erkek fark etmeksizin tüm insanların az ya da çok vermesi gereken bir emeğin karşılığıdır. İnsan, yaşamı boyunca geçime muhtaçtır. Bu sayede aç karnını doyurur, mülk sahibi olur. Harcanan bu emeğe yaşam mücadelesi denmektedir.

Türk Şiirinin usta kalemi Edip CANSEVER, toplumun dertleriyle dertlenen bir şairdir. Bu durum onu toplumcu yapar. Toplumun en büyük problemlerinden biri olan yaşam mücadelesi ise, Edip CANSEVER'in gözünden kaçmamıştır. Özellikle şiirlerinde bu hususu sıklıkla dile getirmiştir. Çalışmamızda da görüldüğü üzere, konu bağlamında daha çok, yaşam mücadelesinde aşırıya kaçmama ve sabretmenin gerekliliğine dair eğilim söz konusudur. Ayrıca yaşam mücadelesinin kaçınılmaz oluşu, boşvermişlik ve bohem problemlere sebep olacağı uyarısı yapılmaktadır. Tüm bu durumlar, şiirlerinden alıntılarımız ilgili kısımlardan yaptığımız objektif çıkarımlara dayanmaktadır.

Çalışmamıza, kapsamlı bir özetle başladık. Giriş kısmında, 20. Yüzyılda yetişmiş en önemli Türk edebiyatçılarından biri olan Şair Edip CANSEVER'in yaşamı, edebi yönü ve eserleri incelenmiştir. Onun özellikle edebi yönü, konu bağlamında önem arz ettiği için geniş tutulmuştur. Ardından çalışmamızın temeli olan yaşam mücadelesi, verilen örnekler ve yapılan yorumlar ışığında açıklanmıştır. Anlaşıldığı hususunda kanaatimiz hasıl olduktan sonra, Edip CANSEVER'in şiirlerinde yaşam mücadelesi incelenmiştir. Konunun etraflıca anlaşılması amaçlanmış ve çalışmamız bitmiştir.

Tüm bu incelemeler ve yaptığımız yorumlarda objektif olma gayretinde bulunduk. Ayrıca, yapılan tüm alıntılar, Edip CANSEVER'in en meşhur ve en önemli şiir kitabı olan Yerçekimli Karanfil isimindeki şiir kitabından yapılmıştır.

Gayret bizden, tevfik Allah'tan.

KAYNAKÇA:

- 1- CANSEVER Edip, Gül Dönüyor Avucumda, Adam Yayınları, İstanbul 1998.
- 2- CANSEVER Edip, Yerçekimli Karanfil, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2021.
- 3- DİRLİKİYAPAN Devrim, Şiiri şiirle ölçmek : şiir üzerine yazılar, söyleşiler, soruşturmalar, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2009.
- 4- Güncel Türkçe Sözlük ve Yazım Kılavuzu, Hayat Mücadelesi maddesi, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2001.
- 5- KARABULUT Mustafa, “Edip Cansever’in “Medüza” Şiirine Varoloşçu Bir Bakış”, Erdem Dergisi, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Sayı 61, Ankara 2011.
- 6- KORKMAZ Ramazan, “Metaforik Dönüştürme Biçimleri ve Efendi-Köle Diyalektiği Bakımından Beyaz Kale”, Bilig Dergisi, Sayı 50, Ankara 2009.
- 7- ONARAN Mustafa Şerif, “Ömer Edip’ten Edip Cansever’e Şiirli Yol”, Varlık Dergisi, Sayı 1135/Nisan Ayı sayısı, İstanbul 2002.
- 8- ÖCAL Oğuz, Bir şair, bir antagonist tavrı : Edip Cansever, Akçağ Yayınları, Ankara, 2013.
- 9- ULUIRMAK Ülkü, Edip'in lastik topu : dostlarının ve ailesinin anlatımıyla Edip Cansever, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2016.